

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

BOSNIA - HERZEGOVINA

Zakonodavstvo i regulacija u sektoru gasa

Predloženi koraci kao podrška provedbi preporučenih opcija

1. juli 2019., Christian Hewicker (DNV GL)

Ključne pretpostavke i pitanja

- Iako se mnoge odluke čine jasnima, ključna pitanja odnose se na broj (1) ulazno-izlaznih zona i (2) zakonodavnu i regulatornu strukturu

	Organizacijska struktura	Razdvajanje
Transport	Više kompanija (u vlasništvu entiteta)	Strogo razdvajanje od veleprodaje / uvoza
Distribucija i maloprodaja	Više kompanija (u vlasništvu entiteta)	Informacijsko i računovodstveno razdvajanje
Veleprodajno tržište	I ili 2 ulazno-izlazne zone? <i>(Poželjna je jedna zona, ali se u nastavku razmatraju obje opcije)</i>	
Zakonodavstvo i propisi	Odgovornosti na razini države naspram entiteta? Revidirani državni zakon, Zakon o gasu RS, nacrt Zakona o gasu FBiH	

Ključna područja interesa

- Fokus na četiri glavna područja, potencijalno uz razlikovanje između definiranja ključnih načela i metodologija nasuprot stvarnog izvršenja i praćenja

Distribucija i maloprodajna tržišta

- Smatramo da se primarno zakonodavstvo za distribuciju i maloprodaju u načelu može u potpunosti dodijeliti entitetskoj razini:
  - ODS-ovi opslužuju isključivo lokalne korisnike na svojim teritorijima
  - Isto tako, maloprodajna konkurencija ograničena je na konkurenciju za lokalne kupce
  - Važne veze s aktivnostima na razini entiteta
  - (npr. otvaranje tržišta, podrška ugroženim kupcima)
  - Odgovara trenutnim aranžmanima za sektor električne energije u BiH
  - kao i strukturi regulacije u npr. Belgiji ili Njemačkoj
- Izbor u osnovi ne zavisi od odluke o jednoj ili više ulazno-izlaznih zona
  - U obje opcije, trgovci na malo i kupci unutar jednog distribucijskog područja podliježu pravilima (lokalne) ulazno-izlazne zone
  - Ograničene direktne interakcije između maloprodajnog snabdijevanja, s jedne strane, i pitanja veleprodaje i balansiranja u ulazno-izlaznoj zoni, s druge strane
  - Opće preporuke za razvoj usklađenog seta pravila za maloprodajno tržište

Distribucija i maloprodajna tržišta - zakoni

- Predlažemo da se distribucija i maloprodajno tržište regulišu na entitetskom nivou ali shodno koordiniranom razvoju zajedničkih procesa

Oblast	BiH Zakoni	
	Država	Entiteti
Razdvajanje	-	▪ Puna odgovornost
Izdavanje dozvola	-	▪ Puna odgovornost
Otvaranje maloprodajnog tržišta, promjena snabdjevača, regulacija cijena	-	▪ Puna odgovornost
Uloge, odgovornosti i procesi na maloprodajnom tržištu	-	▪ Puna odgovornost ▪ Zajednički rad na razvoju procesa
Zaštita kupaca (uključujući ugrožene kupce)	-	▪ Puna odgovornost
Regulacija & tarife	-	▪ Puna odgovornost
Nova infrastruktura / Razvoj mreže	-	▪ Puna odgovornost

Veleprodajno tržište

- Razmatrane su tri opcije

Opcija 1	Opcija 2	Opcija 3
1 ulaz-izlaz zona	2 ulaz-izlaz zone	2 ulaz-izlaz zone, kasnije spajanje u 1

- Prema sve tri opcije:
  - Veleprodajnin tržištem/tržištima upravljaju jedinstvena tržišna pravila koja su utvrđena na državnom nivou (reguliše ih DERK)
  - Uzajamno priznavanje „dozvole za veleprodaju“ (shodno zahtjevu EU propisa)
  - DERK nadležan za međunarodno predstavljanje i izvještavanje
- Razlike uglavnom vezane za praktičnu organizaciju i funkcionisanje
- Potrebno je odlučiti o ulozi entitetskih regulatora u svrhu nadzora i izvještavanja o usklađenosti
- Moguće razlike za odobrenje/regulisanje detaljnih smjernica i sporazuma

Veleprodajno tržište - primarno zakonodavstvo

Područje	Zakonodavstvo BiH	
	Država	Entiteti
Opcija 1: Jedna ulazno-izlazna zona	<ul style="list-style-type: none"> • Tržišna pravila za veleprodaju • Regulacija veleprodajnog tržišta • Praćenje usklađenosti • Međunarodno predstavljanje	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izvještavanje i praćenje (uloga podrške)
Opcija 2a: Više ulazno-izlaznih zona, državna razina	<ul style="list-style-type: none"> • Isto kao iznad	<ul style="list-style-type: none"> • Smjernice i sporazumi • Izvještavanje i monitoring (uloga podrške)
Opcija 3: Više ulazno-izlaznih zona, kasnije spajanje u jednu zonu	<ul style="list-style-type: none"> • Isto kao iznad	<ul style="list-style-type: none"> • Isto kao iznad

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

BOSNIA - HERZEGOVINA

Transport - Tarifne strukture i regulacija

- Struktura (i regulacija) tarifa za transport usko su povezani s izborom jedne ili više ulazno-izlaznih zona
- Prema sve tri opcije (pogledati iznad):
  - Tarifna metodologija se utvrđuje i reguliše na državnom nivou
  - Troškove i prihode utvrđuju entitetski regulatori (u skladu sa odobrenom metodologijom, pogledati iznad)
  - Transparentnost se može izvršavati na državnom ili entitetskom nivou
- Ključne razlike između tri opcije
  - Potreban mehanizam poravnanja u slučaju jedne ulaz-izlaz zone
  - Čini se da je to pitanje implementacije i sprovođenja a ne zakona

Transport - licenciranje i razdvajanje

- Definicija i izdavanje dozvola
  - Prema pravilima EU mnogi uvjeti za dobivanje dozvole su obavezni
  - Obaveza priključivanja
  - Potreba za primjenom tržišnih pravila, mrežnog kodeksa i propisa kojima se reguliraju tarife
  - Potrebno je uključiti pravila razdvajanja (koja se mogu razlikovati među entitetima)
  - Različiti uvjeti povezani s entitetskim zakonodavstvom i politikom (npr. obaveze javnih usluga, tehnička pravila, autorizacija)
- Dokle god je osigurana usklađenost s potencijalnim zahtjevima o pristupu mreži, tržišnim pravilima, propisima o tarifama, izvještavanju i transparentnosti koji proizilaze iz državnog zakonodavstva, čini se da je izdavanje dozvola najbolje raditi s entitetske razine
- Preporuke važe za sve tri opcije (npr. 1 ili 2 ulaz-izlaz zone)

Transport - mrežni kodeks

- Ključnim pravilima i funkcijama se upravlja i koordinira na državnoj razini
  - Preporuka za jedinstveni mrežni kodeks za transport gasa
  - Usklađenost s mrežnim kodeksom EU-a o interoperabilnosti
- Istovremeno, snažna uloga entitetske razine
  - Uključivanje više OTS-ova (izdavanje dozvola i regulacija na razini entiteta)
  - Interakcija i koordinacija s drugim akterima na entitetskoj razini (npr. ODS-ovima)
  - Razmatranje tehničkih normi na razini entiteta
- Slično kao i kod distributivnih procesa (vidi gore), koordinacijski pristup se čini najperspektivnijim:
  - Zajednički razvoj mrežnog kodeksa za transportnu razinu
  - Konačno odobrenje slično kao kod tržišnih pravila
- Preporuke važe za sve 3 opcije (npr. 1 ili 2 ulaz-izlaz zone)

Transport - razvoj mreže

- Koordinacija razvoja mreže na nacionalnoj i međunarodnoj razini zahtijeva koordinaciju na nacionalnoj razini i međunarodno predstavljanje
- Potrebno je razmotriti učinke tarifa u zajedničkoj ulazno-izlaznoj zoni
- Istovremeno, snažna uloga entitetske razine
  - Uključivanje više OTS-ova (izdavanje dozvola i regulacija na razini entiteta)
  - Interakcija i koordinacija s drugim akterima na entitetskoj razini (npr. ODS-ovima)
  - Razmatranje politike na razini entiteta
- Zahtijeva učešće i koordinaciju između različitih aktera na razini entiteta i države
- Najbolje se odražava u dvostepenom zakonodavnom i regulatornom pristupu:
  - Detaljne pripreme, prikupljanje podataka i preliminarni odabir na razini entiteta
  - Državna razina nadležna za međuentitetske i prekogranične gasovode, entiteti nadležni za projekte unutar entiteta
  - Međunarodno predstavljanje vrši DERK

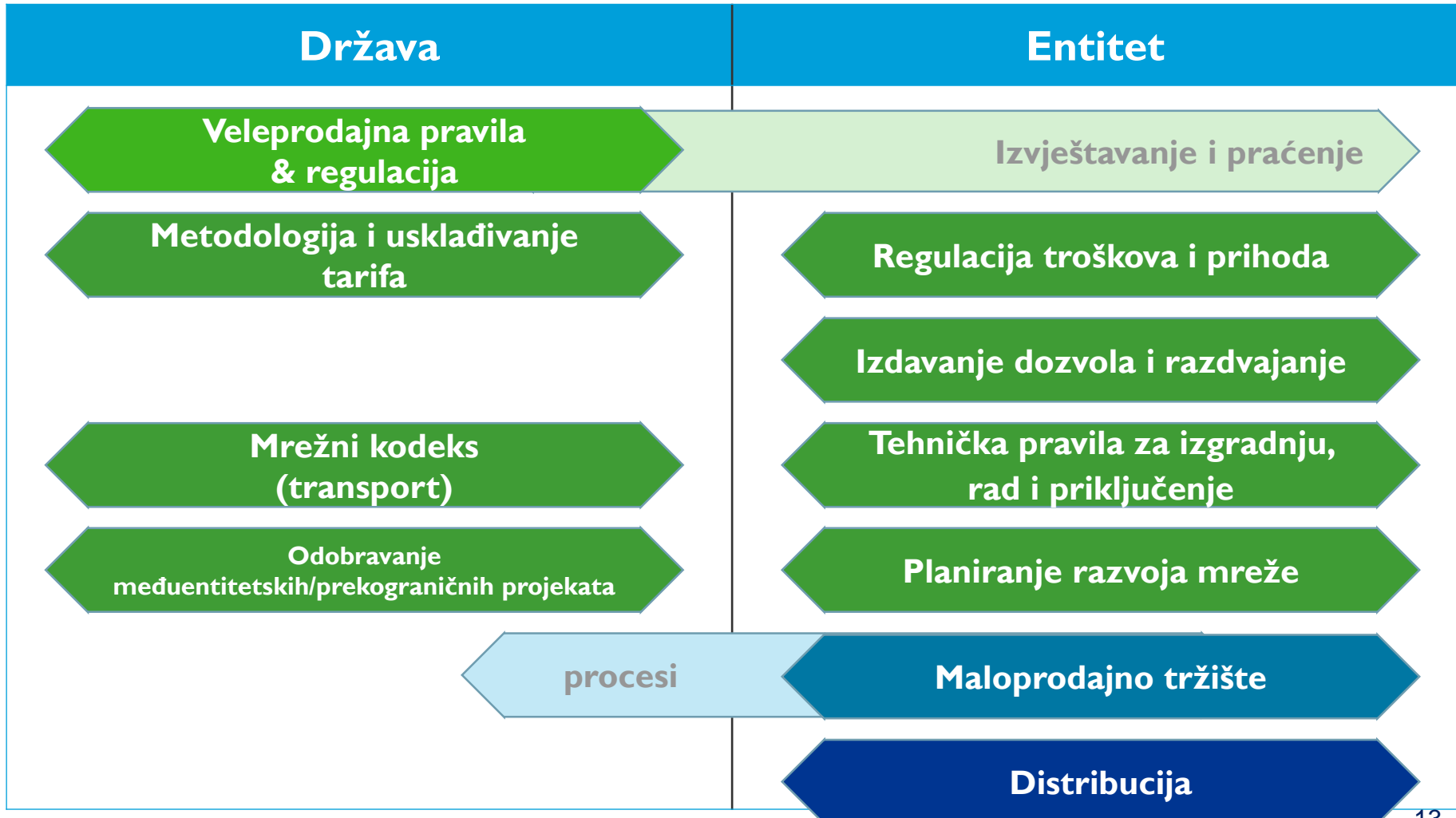
Transport - Primarno zakonodavstvo

- Nisu predviđene velike razlike osim potrebe i regulacije mehanizma usklađivanja u slučaju jedne ulaz-izlaz zone

Područje	Zakonodavstvo BiH	
	Država	Entiteti
Tarifne strukture i regulacija	<ul style="list-style-type: none"> • Metodologija • Mehanizam usklađivanja (samo za jednu ulaz-izlaz zonu)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Detaljna regulacija troškova i prihoda ▪ Transparentnost
Izdavanje dozvola i razdvajanje	-	<ul style="list-style-type: none"> • Zahtjevi za izdavanje dozvola, proces i nadzor • Pravila razdvajanja
Mrežni kodeks / Tehnička pravila	<ul style="list-style-type: none"> • Zahtjev i odobravanje mrežnog kodeksa	<ul style="list-style-type: none"> • Detaljna tehnička pravila za izgradnju, rad i povezivanje (osim ako već nisu pokrivena mrežnim kodeksom)
Razvoj mreže	<ul style="list-style-type: none"> • Odobravanje međuentitetskih/ prekograničnih projekata	<ul style="list-style-type: none"> • Prikupljanje podataka i priprema • Koordinacija s entitetskim planovima i politikom • Odobravanje projekata unutar entiteta

Sažetak preporuka – primarno zakonodavstvo

Važno: Niz dodatnih detalja uredit će se podzakonskim aktima!

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

BOSNIA - HERZEGOVINA

Hvala!

Christian Hewicker

Rukovodeći konsultant, Energetska tržišta i tehnologija

DNV GL Energy

DNV GL Energy Advisory GmbH

Zanderstr. 7

53177 Bonn

Tel: ++ 12284469056

E-Mail: christian.hewicker@dnvgl.com